

I. Wprowadzenie

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do sprawowania nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

Rok 2007 był dla Państwowej Inspekcji Pracy okresem szczególnym, bowiem zadania pierwszego półrocza wynikały z ustawy o PIP z 6 marca 1981 r. z późniejszymi zmianami, natomiast w II półroczu inspekcja realizowała zadania nałożone **nową ustawą** o Państwowej Inspekcji Pracy z 13 kwietnia 2007 r., która w podstawowym zakresie weszła w życie 1 lipca 2007 r. Ustawa, w związku z przejęciem przez PIP nadzoru nad legalnością zatrudnienia

zwiększyła kompetencje PIP oraz środki represji za naruszanie praw osób wykonujących pracę zarobkową.

Państwowa Inspekcja Pracy podlega **Sejmowi**.

Nadzór nad Państwową Inspekcją Pracy sprawuje **Rada Ochrony Pracy**, powołana przez Marszałka Sejmu.

Państwową Inspekcją Pracy kieruje **Główny Inspektor Pracy**, powołany przez **Marszałka Sejmu**.

Marszałek Sejmu ustala statut Państwowej Inspekcji Pracy, określający jej organizację wewnętrzną oraz siedziby i zakres terytorialnej właściwości okręgowych inspektoratów pracy.

Rozmieszczenie struktur PIP przedstawiono na mapie.

Mapa 1. Struktura terytorialna Państwowej Inspekcji Pracy

Główny Inspektor Pracy wchodzi w skład unijnego Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy. Do sekretariatu Komitetu corocznie przekazywany jest „Raport roczny z działalności inspekcji pracy”.

Państwowa Inspekcja Pracy aktywnie uczestniczy w działaniach podejmowanych przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP). Wspomnieć należy, że Polska w roku 1919 była jednym ze współzałożycieli tej organizacji.

Rok 1919 to również rok powstania Państwowej Inspekcji Pracy – 3 stycznia 1919 roku Naczelnik Państwa – Józef Piłsudski podpisał „Dekret tymczasowy o urządzeniu i działalności inspekcji pracy”.

Strukturę organizacyjną Państwowej Inspekcji Pracy tworzą: Główny Inspektorat Pracy i 16 okręgowych inspektoratów pracy, w ramach których funkcjonują 42 oddziały.

Przy Głównym Inspektorze Pracy działają stałe organy **opiniodawczo-doradcze**:

- Kolegium Głównego Inspektora Pracy,
- Komisja Prawna Głównego Inspektora Pracy,
- Komisja Głównego Inspektora Pracy do Spraw Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie,
- Rada do Spraw Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie.

Okręgowi inspektorzy pracy kierują działalnością okręgowych inspektoratów pracy oraz nadzorują działalność inspektorów pracy.

Państwowa Inspekcja Pracy prowadzi placówkę szkoleniową – **Ośrodek Szkolenia** PIP im Prof. Jana Rosnera we Wrocławiu.

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy należy w szczególności:

- nadzór i kontrola **przestrzegania przepisów prawa** pracy, w tym przepisów i zasad **bezpieczeństwa i higieny pracy**, przepisów dotyczących **stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę** i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, **czasu pracy, urlopów**, uprawnień pracowników związanych z **rodzicielstwem**, zatrudniania **młodocianych** i osób **niepełnosprawnych**;
- kontrola przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy **projektowaniu** budowy, przebudowy i modernizacji zakładów pracy oraz stanowiących ich wyposażenie maszyn i innych urządzeń technicznych oraz technologii;
- kontrola **legalności zatrudnienia**, innej pracy zarobkowej i wykonywania działalności;
- kontrola legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy **przez cudzoziemców**;
- uczestnictwo w **przejmowaniu do eksploatacji** wybudowanych lub przebudowanych obiektów budowlanych albo ich części w zakresie ustalonym w odrębnych przepisach;

- kontrola **wyrobów wprowadzanych do obrotu** pod względem spełniania przez nie wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, określonych w odrębnych przepisach;
- podejmowanie działań polegających na zapobieganiu i eliminowaniu zagrożeń w środowisku pracy, a w szczególności:
 - badanie i analizowanie okoliczności i **przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych** oraz kontrola stosowania środków zapobiegających wypadkom i chorobom zawodowym,
 - **inicjowanie prac badawczych** w dziedzinie przestrzegania prawa pracy, a w szczególności bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - **inicjowanie przedsięwzięć** w sprawach ochrony pracy w **rolnictwie indywidualnym**,
 - **udzielanie porad i informacji** w zakresie prawa pracy i bezpieczeństwa pracy,
- **współdziałanie z organami ochrony środowiska** w zakresie kontroli przestrzegania przez pracodawców przepisów o przeciwdziałaniu zagrożeniom dla środowiska;
- kontrola przestrzegania wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy, określonych w ustawie z dnia 22 czerwca 2001 r. o **organizmach genetycznie zmodyfikowanych**;
- **opiniowanie projektów aktów prawnych** z zakresu prawa pracy;
- prawo wnoszenia **powództw**, a za zgodą osoby zainteresowanej – uczestnictwo w postępowaniu przed sądem pracy, w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy;
- **współpraca z urzędami państw członkowskich Unii Europejskiej** odpowiedzialnymi za nadzór nad warunkami pracy i zatrudnienia pracowników,
- **ściganie wykroczeń** przeciwko prawom pracownika określonych w Kodeksie pracy i innych ustawach oraz udział w postępowaniu w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego.

Zgodnie z nową ustawą, nadzorem inspekcji pracy w sferze bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia objęci są nie tylko pracodawcy, ale także przedsiębiorcy, na rzecz których wykonywana jest praca przez osoby fizyczne, w tym przez osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek.

W celu realizacji zadań, organy PIP zostały wyposażone w szczególności w **uprawnienie przeprowadzania czynności kontrolnych** wobec podmiotów, na rzecz których jest wykonywana praca przez osoby fizyczne, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy oraz **stosowania środków prawnych** w przy-

padku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy, tj.:

- **nakazów** usunięcia, w ustalonym terminie, stwierdzonych naruszeń przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;
- nakazów **wstrzymania** prac lub działalności, gdy naruszenie powoduje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracowników lub innych osób wykonujących te prace albo prowadzących działalność; **skierowania do innych prac** pracowników lub innych osób dopuszczonych do pracy wbrew obowiązującym przepisom przy pracach wzbudzonych, szkodliwych lub niebezpiecznych albo pracowników lub innych osób dopuszczonych do pracy przy pracach niebezpiecznych, jeżeli pracownicy ci lub osoby nie posiadają odpowiednich kwalifikacji (nakazy w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu);
- nakazania **wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń** w sytuacji, gdy ich eksploatacja powoduje bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia zatrudnionych (nakazy w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu);
- **zakazania wykonywania pracy** lub prowadzenia działalności w miejscach, w których stan warunków pracy stanowi bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia (nakazy w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu);
- **nakazów zaprzestania prowadzenia działalności** bądź **działalności określonego rodzaju** w przypadku stwierdzenia, że stan bezpieczeństwa i higieny pracy zagraża życiu lub zdrowiu pracowników lub osób fizycznych wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy,

w tym osób wykonujących na własny rachunek działalność gospodarczą;

- nakazania **ustalenia, w określonym terminie, okoliczności i przyczyn wypadku**;
- nakazania pracodawcy **wypłaty należnego wynagrodzenia za pracę**, a także innego świadczenia przysługującego pracownikowi (nakazy w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu);
- kierowania **wystąpień**, w razie stwierdzenia innych naruszeń prawa pracy i przepisów dotyczących legalności zatrudnienia;
- nakładania grzywien w drodze **mandatów karnych** i kierowania do sądów wniosków o ukaranie.

Główny Inspektor Pracy jest ponadto uprawniony do **nadawania i cofania uprawnień rzeczoznawcy** do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy,

Państwowa Inspekcja Pracy w zakresie swego działania współdziała z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy, związkami zawodowymi, organizacjami pracodawców, organami samorządu załogi oraz ze społeczną inspekcją pracy.

W roku 2007 w **Państwowej Inspekcji Pracy zatrudnionych** było – wg stanu na dzień 31.12.2007 r. – **2655** pracowników, a w Ośrodku Szkolenia we Wrocławiu – **54** pracowników. Szczegółowe dane o stanie osobowym PIP i Ośrodka Szkolenia PIP we Wrocławiu przedstawia **załącznik nr 1**.

Wykaz przepisów dot. ochrony pracy i podstaw prawnych działania PIP (nowo ustanowionych lub zmienionych w roku sprawozdawczym) – zawiera **załącznik nr 2**. Wykaz ten obejmuje również ogłoszone w roku sprawozdawczym umowy międzynarodowe i oświadczenia rządowe.